

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Morphologie

Übersicht 2: Wortbildungstrategien

Dr. Christina Alexandris

Nationale Universität Athen

Deutsche Sprache und Literatur

e-morphologie

Übersicht - 2

Wortbildungstrategien

Flexion (Nomen) – Eigentlich keine Wortbildungsstrategie!

- **Hund+e**

- Morphem 1 = Hund = Lexikalisches Morphem
- Morphem 2 = e = Grammatisches Morphem

Grammatische Bedeutung:

(1) **Numerus = Plural**

(2) **Kasus = Nominativ**

= **Flexion**

→ Morphem 2 = e = **Flexionsmorphem**

- **Hund+e: Wortbildungsprozess = Flexion**

Flexion (Verben)

- steh+st
 - Morphem 1 = steh = Lexikalisches Morphem
 - Morphem 2 = st = Grammatisches Morphem

Grammatische Bedeutung:

(1) Numerus = Singular,

(2) Person: 2te Person

(3) Tempus = Präsens

= Flexion

→ Morphem 2 = st = Flexionsmorphem

- steh+st : **Wortbildungsprozess = Flexion**

Flexion

(Verben, Diskontinuierliche Morpheme)

- ge+stand+en
 - Morphem 1 = stand = **Lexikalisches Morphem**
 - Morphem 2 = en = **Grammatisches Morphem**
 - Morphem 3 = ge = **Grammatisches Morphem**
- Grammatische Bedeutung:**
- (1) Numerus,
 - (2) Person: nicht definiert
 - (3) Tempus = Perfekt
- = Flexion
- Morphem 2 = en., Morphem 3 = ge = = Flexionsmorphem
- ge+stand+en : **Wortbildungsprozess = Flexion**

Derivation

- **grün-lich**
 - Morphem 1 = grün
 - Morphem 2 = lich = **Grammatisches Morphem**

- **Morphem 2 = lich**
 - = **Grammatisches Morphem**
 - = **Verändert die Bedeutung** von Morphem 1 = grün
 - Morphem 2 = lich = **Derivationsmorphem**

- **grün-lich : Wortbildungsprozess = Derivation**

Derivation (Veränderung der Bedeutung und der Grammatischen Kategorie)

- ess-bar
 - Morphem 1 = ess = **Lexikalisches Morphem (Verb: essen)**
 - Morphem 2 = bar = **Grammatisches Morphem**
- Morphem 2 = bar
- = **Grammatisches Morphem**
- = **Verändert die Bedeutung** von Morphem 1 = ess
- = **Verändert die Grammatische Kategorie** von
- **Morphem 1 = ess (VERB) => ADJEKTIV**
- **Morphem 2 = bar = Derivationsmorphem**
- ess-bar: **Wortbildungsprozess = Derivation**

Komposition

- Hund+e = Hunde = 1 Wort
 - Rasse = 1 Wort
- = Hunderasse = Kompositum

Wort + Wort = Komposition (Zusammensetzung)

Bei Determinativkomposita wird ein Teil der Zusammensetzung durch den anderen näher bestimmt

König, W. (1985): “Zur allgemeinen Einführung: Das Wort (Morphologie)”
in: dtv Atlas zur deutschen Sprache, 6te Auflage, München: Deutscher
Taschenbuch Verlag

Zum Beispiel: *Hunde/Katzen/Pferde* + Rasse

- Hunde + Rasse: **Wortbildungsprozess**

= Komposition

Komposition (Beispiele)

- **Nomen + Nomen:** Traumfrau
- **Nomen + Adjektiv:** weinrot
- **Nomen + Verb:** staubsaugen

- **Adjektiv + Adjektiv:** dunkelblau
- **Adjektiv + Nomen:** rotwein
- **Adjektiv + Verb:** schönreden

- **Verb + Verb:** mähdreschen
- **Verb + Nomen:** notlanden
- **Verb + Adjektiv:** fahrbereit

Komposition (Sonderfälle)

- **Kopulative Komposita:**

- Rotwein/ weinrot
- Hochhaus/haushoch

=> Beide Komponenten sind **umstellbar**

- **Unikale Morpheme:**

- Brom-beere
- Him-beere

= Gebundene lexikalische Morpheme die **nur in einer einzigen Kombination aufkommen** können

König, W. (1985): "Zur allgemeinen Einführung: Das Wort (Morphologie)" in: dtv Atlas zur deutschen Sprache, 6te Auflage, München: Deutscher Taschenbuch Verlag

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Χριστίνα Αλεξανδρή. «e-morphologie, Übersicht 2: Wortbildungsstrategien». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<http://eclass.uoa.gr/courses/GS157/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

